

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt IV. Alexander III. Eboracen. (a) Archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

aliter actum fuerit, & qui receperit, quod contra sacros canones acceperit, amittat; & qui dederit, largiendi potestate (d) privetur.

NOTÆ.

- (a) *Aleranens.*] Sub Alexandro III. celebrato, cap. 3. ut legitur in prima collectione, sub hoc titulo, cap. 3. de quo Concilio nonnulla notavi in cap. 27. de rescript.
- (b) *Plures Ecclesias*] Hanc priorem partem exponemus in cap. de multa, de prabendis.
- (c) *Instituta.*] Cap. scienter, 70. dist.
- (d) *Procurat.*] Consonant textus in cap. commissis, s. ceterum, cap. cum in cunctis 35. de elect. ubi

illustravi. Rectè ex hoc textu Salcedo de lege politica lib. 2. cap. 16. s. 2. a num. 35. probat justitiam legis 20. & 36. tit. 3. lib. 1. recopil. quatenus in eis cavetur, ne beneficia conferri possint alienigenis, & exteris ab hoc Regno, quia non creditur alienigenas ea impetrare cum animo residentis; unde cum ex hoc textu beneficia sint tantum conferenda illis, qui in eis retidere possunt, rectè prædictis legibus exteri à beneficiis ecclesiasticis arcantur, ut latè probat Salcedo ubi proxime; etiam notavi in c. final. de cleric. peregrin.

CAPVT IV.

Alexander III. Eboracen. (a) Archiepiscopo.

Relatum est nobis ex parte tua, quod cum in Lateran. Concilio statutum sit, ut personæ tali Ecclesia, vel beneficium ecclesiasticum conferatur, quæ residere in loco, & curam ejus per se valeat exercere, nonnulli ad Ecclesias præsentati hoc se posse affirmant, sed efficere contradicunt: ideo nos consulere voluisti, an propter hoc possis tales præsentatos repellere, vel institutos appell. sub. removere? Tu igitur prudentiæ innotescat, quod cum igitur verba accipienda sint cum effectu, tales, si præsentati fuerint, non debent admitti; & admissi poterunt amoveri, nisi fortè de licentia suorum Prælatorum, vel studio litterarum, vel pro aliis honestis causis contigerit eos abesse; hoc patrocinari debet eis appellationis (b) diffugium, si contra hujusmodi intentionem decreti fuerit interjectum.

NOTÆ.

- (a) *Archiepiscopo*] Richardo videlicet, de quo, & Eboracensi nonnulla adduxi in cap. 2. de rescript. Reperitur textus hic in prima collectione, sub hoc titul. cap. 4. & post. Concilium Lateran. p. 15. cap. 1. ex quibus codicibus ita textum restituro.
- (b) *Appellationis diffugium*] Consonat textus in cap. conueniente, hoc tit. cap. peruenit, l. 2. de appellat. quod procedit quoad effectum suspensivum, non verò devolutivum, quia quoad istum appellatio admittitur, ut late exponit Salgado de process. Regia 2. p. cap. 15. ex num. 1. usque ad 30.

redditus ex ea percipiunt, & prabendis, in ipsa residentiam non faciunt, quam debent: propter quod eadem Ecclesia debito fraudatur obsequio servitorum. Eapropter venerabilis in Christo frater, tuus precibus annuens, ad faciendum eos residentiam (sicut jus & Ecclesia consuetudo deposcit) per censuram ecclesiasticam compellendi liberam tibi concedimus auctoritate Apostolica facultatem. Nulli ergo omnino hominum, &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum X. Kal. Maii, Pont. N. anno 1. Hilarii episc. 1. ad Tarracon. Episcop. cap. 3. Concil. Arelat. 1. can. 22. Presbyteri, aut Diaconi, qui relicti locis suis, in quibus ordinati sunt, ad alium locum se deservi voluerint, deponantur: Arelat. 2. can. 13. Nullus cuiuscunque ordinis clericus, non Diaconus, non Presbyter, non Episcopus, quacunque occasione faciente propriam relinquat Ecclesiam. Et cap. 2. Qui in quibuscunque locis ordinati fuerint, ministri in ipsis locis perseverent. Concil. Wormat. can. 9. Placuit, ut si in ministerio Diaconi, vel Presbyteri officio aliquis constitutus existat, si Episcopo, à quo ordinatus est, non obedierit, ut in delegata sibi Ecclesia officium deperdat assiduum. Concil. Valent. Hispan. can. 5. Concil. Frisingense anno 1440. celebratum, can. 6. Quæ & alia juris testimonia congerunt Antonius Augustinus in epit. iur. lib. 4. tit. 78. & 79. & lib. 7. tit. 11. & lib. 8. tit. 31. & lib. 39. tit. 51. Crepetius in summa, verbo Clerici de vniuers. intersint. Illustrant ultra congestos in præsentia Barbosa & Garanna, Petrus Gregorius de benefic. cap. 7. & lib. 2. partit. tit. 9. cap. 9. Barbosa de officio Parochi cap. 8. Duarenus de sacris Eccles. cap. 5. lib. 8. & lib. 3. cap. 1. P. Mendo in Bull. disput.

COMMENTARIUM.

EX his tribus decem libris talis venit disputanda conclusio: Parochus non residens in propria Ecclesia, privatur ipso beneficio. Probant eam textus in can. 15. & 16. Apost. cap. ult. 92. dist. cap. suggestum 46. cap. si quis 24. cap. propter 26. 7. quest. 1. cap. quidam 17. 16. quest. 1. cap. clericos 4. dist. 71. cap. si quis 35. de consecr. dist. 1. cap. nemo, 27. 23. quest. 8. cap. quanto 7. de offic. ordin. cap. ad hoc 13. de prabend. cap. final. de offic. Vicar. cap. licet 14. s. 11. etiam de elect. in 6. cap. singula 89. dist. cap. final. de rescript. lib. 6. l. generaliter 4. C. de Episcopis & cleric. Novella 6. § 8. & 123. Justin. Innocentius III. lib. 1. epist. fol. 50. ibi: Cum scriptum sit, Qui non laborat, non manducet, inconueniens credimus, & indignum, ut clerici Ecclesie illis non seruiant. Equarum amplius redditibus sustentantur. Significasse siquidem nobis, quod quidam canonicozum Roehomagen. Ecclesia, qui D.D. Gonzal, in Decretal. Tom. III, Pars I.

Handwritten notes in the right margin, including 'A', 'E', 'Z', 'G', 'V'.

disput. 11. quest. 1. Bobadilla lib. 2. polit. cap. 9. Diana p. 10. tract. 14. resol. 67. Victorin. de Magister lib. 5. cap. 3. Joann. Partis de benefic. sect. 9. cap. 1. Langueus lib. 13. semestr. cap. 2. Cresolius lib. 3. mystag. cap. 14. P. Suavis lib. 2. hist. Concil. Trident. c. 172. Vighel in method. juris can. fol. 266. Lemaitte lib. 1. instit. Episc. cap. 7. P. Bollo in econ. clas. 2. cap. 2. §. 3. Locherius de re benef. cap. 27. per tot. Salcedo de lege polit. lib. 2. cap. 17. Joannes Sanchez in select. disp. 47. Hurtado passim in suo opere reseruit. Beyerlinch tom. 6. in h. 2. ro. verbo Residentia. Quintanadennas Ecclesiast. lib. 4. n. 49. Solorzanus tom. 2. lib. 2. cap. 27. num. 9.

3. Impugnatur praedicta assertio.

Sed pro dubitandi ratione in praesentem assertionem ita insurgo : Vel residentia in praesenti importat continuam habitationem in loco beneficii, vel ipsam administrationem sacramentorum, & ministerium quotidianum, cui Parochus impendit famulatum : Neutro casu potest procedere praesens assertio : Ergo minus recte. Probatum minor ; nam si residentia in praesenti dicit habitationem perpetuam in loco beneficii, Injungi non potest parochis, quia per illam infringitur naturalis libertas, l. Titio centum 71, §. Titio, ff. de condit. & demonstr. l. 2. ff. de liber. hom. exhib. l. Gajus 13. §. ult. ff. de aliment. l. penult. C. de oper. libert. l. quod se fugerunt 17. §. idem ff. de edict. edict. Cicero paradox. 5. ubi libertatem appellat facultatem vivendi ut velis, & ubi velis ; quod in ipso actu manumissionis significabatur. Plautus in Aenach.

*Mecum quidem herede causam libere esto,
Aequa ito, quod voles.*

Docent Cujacius lib. 17. §. 99. Papin. in d. §. Titio, & lib. 14. obs. cap. 27. Amaya lib. 1. observ. cap. 6. Costa lib. 1. select. cap. 8. Antonius Gomez lib. 1. var. cap. 12. num. 79. Solorzanus de jure Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 4. num. 44. notavi in cap. 2. de translat. Episc. Unde murilegulos, fabricenses, & ceteros alicui ministerio, vel perpetuo loco adscriptos, verè servos esse docuerunt Duarenus ad tit. de stat. homin. cap. 1. in fine. Donel. lib. 2. comment. cap. 9. Cujacius ad tit. C. de agricol. lib. 11. licet contrarium defendat Faber in Papin. ut. §. princip. 2. §. 7. optimis que ad praxim resolutis quaestionibus Covar. in 4. 2. p. cap. 7. princip. num. 5. Igitur parochi, & similes Praelati non possunt cum dispendio libertatis cogi residere perpetuo in loco sui tituli ; si autem residentia in parochia importat ipsum ministerium, seu officium in Ecclesia impendendum, jure, & ratione possunt omnia haec munia obiri per alios, cum proprie, & verè per se facere quis dicatur, qui per alium facit, l. 1. §. deiecit, ff. de vi & vis. l. ita, §. §. quod si quis, 3. ff. de administrat. l. si per alium §. ff. ne quis eum, l. non, ideo §. C. de accusat. cap. mulieres, §. ille, desent. excom. regul. qui per alium, de reg. jur. in 6. & illud quod potest quis facere per se, potest facere per alium, l. 1. §. usus, ff. de procurat. l. sed sumus, ff. de feris, §. idem. Illustrat Barb. axiom. 92. Igitur parochus, qui per se ministrare potest, per alium ministrando videtur per se ministrare ; & per consequens non sunt cogendi personaliter parochi perpetuo residere.

4. De residentia est ejus necessitas.

Qua dubitandi ratione minime obstante vera est praesens assertio, pro cujus expositione sciendum est, residentiae vocem non iteram sessionem significare, sed ejusdem firmitatem, quoniam residere, firmiter sedere est ; à qua quoque significatione loci functionisque firma ratio declaratur ; diversam enim potissimum residentiae ecclesiasticae nomen, significationem asserit ; scilicet mansionis in loco, & pastoralis administrationis : omitto residentiam R. Pontificis, Primatum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, de qua nulla extat constitutio in hoc titulo : & post Carranzam & alios, qui de ea egerunt, novissimè edidit duos tomos P. Hurtado sub tit. de resid. Tantum igitur agamus de residentia Episcoporum, & illorum Praelatorum, qui habent actualem curam animarum ; & qui proveniat à jure divino, jam acriter disputatum fuit in Concilio Tridentino semel & iterum, Primò sedente Paulo III. anno 1547. sess. 6. de reform. cap. 1. in quo residentia Praelatus injuncta fuit, veteribus poenis innovatis, & novis adjectis : sed quo jure obligaret, non fuit decisum. Deinde sedente Pio IV. anno 1563. sive sess. 23. de reform. cap. 1. quod notasse expediet. Veteres, qui ut par est Praetorum residentiam fundant, de hac quaestione parum curant, ut videre licet ex classicis Canonistis ad hunc tit. Angelo, Sylvestro verbo Residentia, Gabriele in 4. sent. dist. 15. quest. 8. art. 3. dub. 2. immò & perdoctus Petrus Gregorius, qui post utrunque canonem scripsit, & doctè de residentia egit, in tractatu de beneficiis, quest. 7. quaestione non attingit. Ante Concilium de jure humano provenire, non de jure divino, nisi quatenus impropre jure canonicum divinum dicitur, docuit Thomas Camppegius Episcopus Feltrensis, in tract. de resid. qui circumfertur tom. 15. tract. Doctrinam contrariam enixè fundavit Cardinalis Cajetanus 2. 2. quest. 185. art. 5. contra quem pro more apologiam scripsit Fr. Ambrosius Catharinus, sub Concilii temporibus, intendens Praelatos ad residentiam jure positivo obligari, non jure divino, cujus partes sequuti fuerunt Albinianus, Alphonsus Salmeton, & Andreas de Gerunda, quos referunt Diana p. 10. tract. 14. resol. 66. Hurtado de resid. tom. 1. resol. 2. Pro Cajetano steterunt duo doctissimi Dominicani, Mag. Fr. Bartholomeus de Miranda & Carranza ; peculiari libello de resid. edito Tridenti die sacrae Divo Mathiae, eodem anno 1547. quo primus canon emissus fuit ; cujus bis meminit cap. 12. eiusdem tract. & Primarius noster Dominicus Soto in apolog. contra Catharinum, de resid. qua circumfertur post syntagma de natura, & gratia : & lib. 10. de iustitia, quest. 3. art. 1. 2. 3. & 4. Scripsit etiam post sessionem 6. & ante sessionem 23. Eandem sententiam defendunt post D. Thomam 2. 2. quest. 185. art. 5. Bannez quest. 33. art. 5. Suarez tom. 4. in 3. p. disput. 44. sect. 4. num. 8. Joannes Driedo, Leonardus Venetus, Franc. Turrrian. Hieronymus Gigas, peculiariibus editis tractatibus ; Gentianus Herberus in cap. 1. 70. dist. apud Covar. qui eandem sententiam tenet lib. 3. var. cap. 3. numer. 9. & alii intra laudandi. Itaque status quaestio- nis anceps fuit usque ad praedictam sessionem 23. sive usque ad annum 1563. Nihilominus Alphonsus Alvarez Guerrerro, Praes. tunc Camerae Neapolitanae, qui scripsit suum spe-

culam de potest. Roman. Pontif. anno 1558. in cap. 9. à princip. præcipue num. 4. tutatus fuit sententiam Cajetani, nullo alio laudato: qui vero scripserunt post prædictam sessionem, Cajetanum sequuntur, uno, alterde dempto; & de jure divino esse asserunt residentiam Prælatorum, & Pastorum quorumcumque, quibus cura animarum incumbit ratione officii, & beneficii Ecclesiastici. Sunt ex Juris peritis Navarrus in Manuali cap. 5. num. 121. Garcia, multis relatis, de beneficio. 3. p. cap. 2. num. 16. Barbosa cum aliis, de potest. Episc. alleg. 53. num. 2. & de offic. Parochi p. 1. cap. 19. & ad prædictos canones Concilii Trident. & in cap. quia, num. 4. hoc tit. & lib. 1. jur. eccl. cap. 11. num. 91. & 92. Petrus de Salcedo de lege polit. lib. 2. cap. 16. Salgado de potest. regia part. 2. cap. 15. num. 12. D. D. Antonius Garanna ad hunc tit. cap. 1. qui pro multis sufficient, quos adducunt. Ex Theologis ita etiam sentiant Suarez tom. 4. in 3. part. disp. 44. sect. 4. num. 8. Vazquez de beneficio. cap. 4. dub. 2. Castropaleo tract. 13. disp. 5. Azor 2. tom. instr. lib. 7. cap. 4. q. 1. Filiucius in append. de beneficio. eccl. tract. 41. cap. 6. ex num. 27. Emanuel Rodriguez in summa 2. tom. cap. 114. à princip. Paulus Layman 3. tom. Theolog. moral. tract. 1. cap. 6. q. 2. ex num. 3. Bolerius Reginaldus in praxi forensent. tom. 2. lib. 3. tract. 3. lib. 30. cap. 5. ex num. 51. Ludovicus Lopez instruit. conscient. 2. p. cap. 243. versio. Secundum prænotamentum Joan. Malderus Episcopus Antverpiensis in 2. 2. D. Thom. sive de justitia & jure tract. 9. cap. 2. dub. 19. Jacob. Gordonus 2. tom. Theolog. moral. lib. 8. q. 4. cap. 8. ex num. 42. Agidius Trullenk in præcept. Decalog. lib. 4. cap. 1. dub. 8. ex num. 2. Billeus in flor. Theolog. verbo Residentia, num. 4. Leonardus Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 34. dub. 28. Tamburinus de jur. Abbat. tom. 1. disp. 14. q. 1. Tapia tom. 2. catena mor. lib. 5. q. 9. art. 11. Machado in su. perfecto confessor, 2. tom. tract. 9. difficult. 18. docum. 4. plures alii, quos laudat & sequitur Thomas Hurtado de resid. resolut. 7. num. 11. adeoque certa communiter hæc sententia, post ultimum canonem Trident. videretur, ut innegabilem eam dicat Villalobos 2. tom. summa tract. 9. difficult. 18. ex num. 1. & alii magis specialiter inferius referendi.

Ergo cum ferè innegabile hodie sit (si non in jure est absolute innegabile, ut dixit Villalobos proximè citatus) residentiam Pastorum à jure divino provenire, videamus qualiter ex jure divino proveniat, aut desumat. Fr. Ant. à Corduba in iura question. lib. 1. q. 19. qui Concilii non meminit, dicit provenire à jure divino largè sumpto, non propriè, aut strictè; quod est ferè convenire cum Campegio, qui jus canonicum hac in controversia largè appellavit jus divinum. Rejicit Cordubam Gabriel Vazquez dicto cap. 4. s. 2. dub. 1. docetque quod si ex jure divino Ecclesia non judicaverit, evidenter colligere consequentiam de residendo; iudicio tamen suo, quod est maximum, evidenterissimam esse, aut saltem urgentissimam. Ecce existimat subtilissimus & sapientissimus Doctor, deducti per urgentissimam consequentiam hoc jus divinum, Michael Naucleus, Doctor Sorbonicus, tom. 1. Monarchie, 2. p. lib. 5. cap. 9. cum iudicio scripti radicari in jure divino, indeque derivati ab Ecclesia, Partibusque Concilii, cuius canonem citat, & sic exponit. Reginaldus ubi supra,

ferè consentit; & quod magis est, Vespertinus Antecessor noster Fr. Petrus de Ledema in suo tract. de statibus, qui extat vice appendicis ad secundam partem summæ, tract. de Episcop. cap. 3. conclus. 13. cum sequent. suo Soro consentiens, quem audivit, & cui communicavit in eodem Conventu discens, in quo ipse docebat, à Tridentino reversus docuit, in Tridentina Synodo non fuisse declaratum tam aperte residentiam esse de jure divino, ut nonnulli voluerunt, innuens forsitan, quod audivit à Soro, & aliis qui in Synodo adfuerunt. Fr. Joan. à Pineda 2. p. Monarchie Eccl. lib. 13. cap. 22. q. 1. fol. 226 post Carranzam, & Sorum, quos laudat, à jure divino naturali provenire censet, id est, à dictaminis rationis naturalis obligatione circa rem divinam: sed plus voluerunt fundare illi duo Authores sapientissimi, nempe injunctam esse obligationem à jure divino; provenire enim à jure naturali jam docuerat D. Thomas quodlibet. 9. art. 15. & noviter probat ex aliis Thomas Hurtado ubi supra, resol. 8. Carranza & Sorus in suis apologis, tantum intendunt, omnia præmissa à jure divino esse propriè sumpta, & consequentiam inde inevitabilem deduci, cum quibus consentit Gregorius & Valentia 3. p. in D. Thomam, disput. 10. q. 3. punct. 1.

Ego ab his PP. edoctus sic me expono. Jus quod obligat ad residentiam Prælatos & Pastores, quibus ratione officii & beneficii cura ovium commissa est, est divinum propriè sumptum, sed reductivè, non expressè. Quod ex ipsis Concilii verbis potest suaderi. Ajunt Patres: Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, sacramentorum administratione, & bonorum omnium exemplo pascere. Hæc omnia mandata sunt juris divini expressè, quod in Evangelio continetur, ut à Christo Domino Iarum, Joannis cap. 10. Mat. cap. 20. vers. 28. Paulus 1. ad Corinth. cap. 7. 2. ad Timoth. cap. 2. & iterum 1. ad Corinth. cap. 9. milleque aliis locis ex utraque pagina, quæ expendant Carranza cap. 3. cum duobus sequent. Socus dict. q. 3. art. 1. Valentia & Vazquez ubi proximè. Ita hæc major propositio juris divini est, quod non potest negari. Postea Patres Concilii sic assumunt minorem propositionem: Quæ omnia nequaquam ab his præstari, & impleri possunt qui gregi suo non invigilant, nec assistunt, sed mercenariorum more deservunt. Quæ minor propositio ex principiis naturalibus, lumineque rationis patet, ut philosophantur acriter Carranza cap. 5. & 6. Sorus art. 3. Sed nota in hac minori propositione non assumptis Patres verbum resideadi, sed invigilandi, & assistendi, quæ sunt latiora: quia si præcisè requireretur ex censura Patrum actus resideadi, ut quis diceretur pascere oves, nec alius posset dici pascere, nisi qui resideret, nec aliter impleteret divinum præceptum pascendi nisi residendo, consequentia, & major eodem modo se haberent, & esset juris divini expressè residentia, non reductivè. Aliquando enim invigilat, & assistit commodissimè, qui non residet, licet melius sit, quod resideat; nam ut inquit Theodoretus q. 4. in Genes. Absentia Præstatio, insolentia plebis. Est ergo certa minor per conformitatem ad jus naturale: sicut Dux, immo miles non aliter justè percipiunt stipendia,

6.
Explicatur
vera sententia.

quàm si militent, & ducunt, vel sequantur ordines; idemque in cæteris Magistratibus politicis; immò & quibuscunque ministris usu evenit; quantò melius in Pastoribus id requirimus? Sed quia obligatio, quæ à jure naturali descendit, suam habet epichejam, veluti si dux, vel miles evocetur à Rege, si privatam causam, sed urgentissimam habeat revertendi in domum, à Rege cognitam & approbatam: ita & hæc obligatio residendi suas habet epichejas, ut infra videbimus; obligatio tamen insistendi, & invigilandi in quantum moraliter possit, nullam habet; quia sub his terminis obligatio invigilandi, & assistendi inclusa est sub obligatione pascendi, ut docent PP. quæ est juris divini, ut manet probatum.

7.
Amplius
probatum.

Ecce igitur quam & qualem consequentiam deducant SS. Patres, his verbis: *Sacrosancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut divinum præceptorum memores, scilicet quo forma, greges, in judicio, & veritate pascant, & regant.* Ingerit semel atque iterum præcepta pascendi, obligationem invigilandi, & admonet, & hortatur, ne gregem suum deserant. Ergo totum hoc reducitur ad primum illud præceptum pascendi, quod est divinum. Constat enim itaque omnes Apologizæ, nullum Christi Domini inveniri expressum præceptum residendi: igitur quando pascere aliter non possunt quàm residendo, veluti in tempore persecutionis, hæresium, & aliarum necessitatum, quæ præsentiam pastoris exigunt, sub pascendi verbo necessarium continetur residere; & sic residere tenebitur jure divino, *cap. suggestos 46. cap. sescentiaris 47. 7. q. 1. ad hoc jus reducendis, præeunte Divo Augustino epist. 180. ad Honoratum, & luculenter Gratiano nostro causa 7. q. 1. in littera ipsius, ad finem questionis.* Ex quo & martyrium pro ovibus suis subire tenetur Pastor, quæ obligatio ab alio jure, quàm divino provenire non posset, cum non adeo obliget jus naturale, aut positivum, Divus Thomas & Cajetanus *ibi, 2. 2. q. 183. art. 5. & semper residere tenetur ex eodem jure, quia minus pascendi non aliter melius impleri potest, quàm residendo, sed non pro semper, quia sunt causæ quæ excusant à residentia, sine qua potest dici assistere, & invigilare Episcopus.* Et hoc modo explicatur fortissimum argumentum, quod ex Philosopho desumebat Sotus *dicto art. 1. vers. Ex his ergo colligitur*; quo jure qui obligatur ad finem; obligatur ad media tendentia ad finem necessariò: quæ major est indubitabilis; sed ad finem pascendi obligatur jure divino; est etiam minor constans inter omnes: Ergo ad medium residendi obligatur jure divino. Conceditur consequentia reductivè, non expressè; quia non est unice necessarium residere, sed melius & commodius; & obligat tantum dum urgentior causa non tollit obligationem residendi per epichejam, ut jam videbimus.

8.
Explicatur
eandem sententia.

Ex dictis constat, jus hoc divinum, quod appellamus reductivè, tale esse propriè jus divinum, & in suo casu sive posito, residere pro medio obligare æquè fortiter, licet non obliget æquè absolute; ut jus divinum expressum, quod non indiget consequentia, ut ex verbis, aut traditione deducatur. Consequentiam deduxit Ecclesia ex præcepto pascendi: Ergo in Ecclesia residere potestas declarandi quando

cesset consequentia, & per consequens quando residentia non continueat sub præcepto pascendi, & quando huic præcepto satisfaciendum sit invigilando per vicarios & homines idoneos, qui præsentiam Episcopi, aut parochi suppleant in quantum fieri possit. Verba sunt Concilii: *Nam cum christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, vel Republica militas aliquos nonnunquam abesse postulant, & exigunt, decernit eadem sancta Synodus, &c.* Ecce quomodo non obligat æquè absolute; siquidem sunt casus, qui à residentia excusant, ut diffiniunt PP. Jus divinum expressum obligat absolute, semper, & pro semper, veluti præceptum de confitenda fide, & illud, *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; & illud, Quorum remiseritis peccata, &c.* ut ferè per hæc verba docet idem Sotus, agnoscens differentiam dicto art. 1. *vers. Ad horum.* Vidit enim æterna prævidentia, & providentia Christi Domini, nullam posse epichejam dari, quæ præcepta à se injuncta cessare faceret; itaque jus divinum absolutum tantum dependens ab ordinatione divina, quod dicimus expressum, nunquam cessare potest. Multò minus subiacet dispensationi Pontificiæ, quia semper continet bonum invariabile, & immutabile, quod neque interpretationem recipere potest. Jus divinum elicitum per humanam consequentiam, & prudentiam, licet non cadat sub dispensatione Pontificiæ, quia æquè divinum est, admittit declarationem de casu, in quo cessat propter majus bonum. Quæ doctrina videtur mihi de mente D. Thomæ esse, *2. q. 100. art. 8. in corpore, & ferè ut ego expono, exposuit Tapia tom. 1. cætera mor. lib. 4. q. 27. art. 6. Sotus lib. 2. de just. & jur. q. 3. art. 8. Vincentius Candidus breviter, sed concinne tom. 1. disquisit. moral. disquisit. 18. art. 7. dub. 2. Gregorius de Valentia *dict. tom. 3. in D. Thomam, disput. 3. q. 3. cap. 5. Nauclerus *dict. 1. tom. 2. p. lib. 5. cap. 9. qui tres Doctores proximè relati, in casu quem exponimus, loquuntur, & in causa universalis dispensationis, vel declarationis in communi, Primarius noster Basilus Pontius lib. 8. de maxime, cap. 2. à num. 4. ex quo in proposito non placet sententia, aut modus dicendi ejusdem Primarii ubi proximè, num. 15. nempe hæc obligatio non à jure divino provenit, sed taliter ut subordinetur dispensationi, & dispositioni Pontificiæ, in quo cum eo alios sequitur Diana p. 10. tract. 14. resol. 66. non placet, inquam; nec enim probat, aut fundat, quod pro comperto supponit, subordinari hoc jus divinum dispensationi Pontificiæ: rursus vocat dispensationem, & utitur testimoniis Concilii, ex cuius neutro canone probatur esse dispensationem, tantumque in postremo declarantur casus in communi, in quibus cessat. Quare hunc modum dicendi, licet non in his terminis, refutat post D. Thomam & multos, quos pro more laudat P. Thomas Sanchez in præcep. Decal. lib. 4. cap. 24. num. 18. & remissivè cap. 37. num. 6. & 7. ubi nostræ sententiæ accedit proximè exposita. Non etiam placet, quod dixit idem doctissimus Pater lib. 8. de maxime, disput. 6. num. 5. & 6. ubi obiter jus de residentia attingit, & per transennam, nempe esse jus absolute divinum, & tamen dispensabile, quia implicat in terminis, si vera sunt quæ supra retulimus: quare *dicto cap. 37. num. 15. ubi etiam in transcursum* hoc***

hoc exemplum adduxit, non appellavit jus absolute divinum, sed divinum tantum simpliciter, & sine illo addito absolute. Magis probè quod dixit Cardinalis de Lugo in responsis mor. lib. 5. dub. 13, nempe, dici declarationem cessantis obligationis de residendo, pro qua parte provenit ex munere Episcopali divinitus instituto, quia juris divini est, in quo sequitur communem supra fundatam; sed quia pro parte hoc jus divinum corroboratum est à jure Pontificio, pœnis variis statutis in non residentes, esse dispensationem: id est, quoad obligationem residendi esse declarationem casus, in quo cessat; ad pœnas non incurrendas; à jure positivo impositas, esse dispensationem. Posset sanè dubitari, an cessante juris divini obligatione teneret dispositio canonica quoad pœnas, cum in illa tanquam in radice hæc fundetur; quareprimâ deficiente, & deficiente secundam: sed tamen pro exteriori foro, & praxi non potest negari, quin ad evitandas pœnas absentia commodissimè licentiâ à Pontifice impetrata de non residendo, præviâ causâ cognitione appelletur dispensatio, ut vulgò solet: ex qua doctrina facile solvantur difficultates quas in hac resolutione expendit Thomas Hurtado dicta resol. 9. per tot.

Et quamvis Doctores nostri diligenter investigaverint multa Patrum, Conciliorum, & Summorum Pontificum Decreta, quibus probent residentia obligationem summopere injunctam esse Pastoribus, in quod vel maximè incumbit Bartholomæus Carranza in dicto opusculo de resid. ex cap. 7. à quo Sotus, & deinceps ceteri, tamen ut leporemus auctoritates, quæ potius per argumentum convincunt, quàm ex terminis, breviter recensendo eas quæ magis diserte sunt. Concilium Sardicense, præsentis Oisio nostro Cordubensi Episcopo can. 7. huic rei providit, & notandum est initium canonis: *Oisius Episcopus dixit, importunitas nostra, omnium Episcoporum multa diligentia, injusta preces effecerunt, ut nos non habeamus tantam gratiam, & libertatem ducenda, quantum debeamus habere.* Notetur Oisii præfatio, ut innotet ear residentiam in Ecclesia ab optimis semper procuratam, & à Conciliis imperatam, à Summisque Pontificibus injunctam: sed ab illis qui propriâ utilitati student potius quàm muneri servituti, prece, & omnibus artibus fuisse recusatam. Prosequitur canon: *Multos Episcoporum, & maxime ex Africa, frequenter accedere ad comitatum Principis; ubi Herbertus semper vertit in castra, nec malè. Olim enim castra Principum appellabantur, quod hodie appellamus, Corta.* Hoc aliis notum est, ne immoremur: accedere, inquam, illo quaesito colore, ut res Ecclesiarum, & miserabilium personarum turarentur, & favore suo in melius promoverent; re tamen verâ ut suffragantur in rebus prophanis, & saculares dignitates nonnullis acquirerent; quæ res pervertitatis plena magnum Ecclesiæ detrimentum affert; ut confidetur Oisio ibi: *Si volis, fratres charissimi, hoc omnibus videretur statuite, nulum oportere Episcopum ad comitatum accedere, præter eos, quos pons Imperator noster suis literis accesserunt.* Quæ verba à Gratiano referuntur in cap. si vobis 28. 23. q. 8. alio tamen & alieno sensu, nempe: *Ne Episcopi militent.* Cetera, quæ sequuntur, eò tendunt, ut suppe-

tiæ ferantur his, qui ad venerabiles Ecclesias aufugiant, ne inde extrahantur, neve aliquid accipiant detrimentum. PP. ad comitatum Oisii responderunt, *Decernatur.* Nota PP. permisisse Episcopis ad regiam accedere, si ab imperatore vocarentur, quæ illis temporibus iusta causa reputabatur absentia. Quid mirum, cum hæc Synodus congregata sit sub Constantio Constantini filio, Ariana perfidâ imbuto, cur tantum resistere PP. noluerunt, ut ex actis apud Balsamonem pag. mibi 830. constat. In duobus canonibus sequentibus jubent PP. ut si aliqua pia negotia in aula habeat Episcopus, curate expediat per Diaconos, id est, per ministros plerumque saculares, ut exponit idem Balsamon in scholis. In canone 12. ejusdem Concilii permittitur Episcopo, qui extra dioccesim magnas possessiones habet, ad eas accedere causâ colligendorum fructuum, ut largiis, & liberalius ex reditibus possit subvenire pauperibus, hæc formâ datâ, ut tribus septimanis in suis possessionibus degat, & conveniat, & sacrificia celebret in Ecclesia, quæ prope est, unâ cum presbytero, qui populum congregat, ne alioqui Episcopus à communione alienus videatur; ne tamen frequenter assistat in civitate Metropoli, in qua degit Episcopus diocesanus, ut sic effugiat notam præsumptionis, & arrogantia, si fortè contentio obortatur inter utrumque Episcopum. Ex hoc textu alia iusta absentia causa potest colligi; sed non colligitur, non potuisse Episcopum ab se à suo Episcopatu ultra tres septimanas; quin potius colligitur, non posse intermittere divinatorum officiorum celebrationem, & sacram synaxim per tres septimanas; nam qui per hoc tempus intermitteret, tanquam alienus habebatur à communione, sive Episcopus esset, sive clericus, sive laicus, idè ad Ecclesiam proximam accedere debebat unâ cum presbytero, & plebe. Similis pœna statuitur in can. 64. Concil. Agathens. relato in cap. si quis 29. 7. q. 1. & in can. 81. Synodi sexta in Trul. ex partitione Balsamonis; & hunc esse prædicti canonis verum sensum ostendit etiam scholium Balsam. ad eundem, ibi: *Et cum ita se habeant, ne dixeris esse necessarium Episcopo, qui versatur in possessionibus, quæ sunt extra suam Ecclesiam, illic tribus dominicis sedere, & non accedere in urbem, in qua est ejus regionis Episcopus; sed consilium tantum dari, ut videtur sanctandum: si enim velis postea in civitatem proficisci, & cum illius regionis Episcopo familiariter colloqui, & suas in ecclesiasticas possessiones redire, non verabitur.* Et de accessu ad Ecclesiam tribus Dominicis, aut septimanis, ita paulò superius: *Ceterum tribus, inquit, Dominicis debet Episcopus in suis possessionibus agere, & cum illius regionis fidelibus in Ecclesiam convenire, & unâ celebrare, seu unâ orare cum presbytero, qui illis est, ut non videatur esse sine ecclesiastica communione (deest perpetam negatio in versione Herberti,) & canonem qui superius dicitur est, offenderet, quis quidem eos segregat, qui tribus Dominicis in Ecclesia non conveniunt.* Spectat tamen ad hanc eorram, quam PP. Sardicensis Synodi habuerunt, ne Episcopi sine iusta causa abessent à suis Episcopatibus; quod cavetur in canone ultimo ejusdem Concilii: *Ut Episcopi constanter in suis transiens, sive in canali, cum viderint Episcopum, quarant causam sineris; & si enim quidem in comi-*

eatum Principis proficiscentem invenerint, quarent conditiones, quæ superius propofite sunt; & si evocatus à Principe veniat, ei nihil impedimenti fiat proficiscentis: *in autem ostentationis gratiâ, vel propter aliquorum preces in castra festinat, nec literis ejus subscribant, nec cum eo communicent Episcopi.* Qui in cavali degunt, sive in via publica, sunt illi qui regunt Ecclesias, quæ sunt in urbibus, per quas iter fit ad Regiam: ita exponit Balsamon, & ex nuperis paulò curtiolus Jacob. Gutherus de offic. domus, lib. 3. cap. 15. vers. *Cantua publica.* Cronius lib. 2. observ. cap. 14. & nos in cap. 1. de privul. Erant hi Episcopi quasi speculatores cæterorum, qui ad urbem libenter, & sine causâ iusta non evocati propertabant, deserentes Ecclesiarum regimen; ex quo factis ut falsa convincitur interpretatio, seu restrictio canonis, quam ibi Balsamon committitur.

10.
Expenditur
Synodus sardicensis.

Ex dictis apparet in Sardicensi Synodo enixe procuratam fuisse Prælatorum residentiam; paulò tamen strictius in Antiochena 2. sub eodem Constantino celebrata, quinque annis post Constantini obitum, si Theodoro credimus, sancitum fuerat *can. 11. Ut si quis Episcopus, vel Presbyter, vel omnino ex canone ad Imperatorem proficiscatur sine sententia, & literis Episcoporum provincie, & maxime Metropolitanorum, exnuetur à dignitate.* Scholium Balsamonis ibi est admodum breve, seu decurtatum; extat integrum in supplemento, pag. mihi 1125. videlicet, non requiri approbationem, seu licentiam Coepiscoporum, si ab Imperatore evocatus fuisset, vel à Patriarcha Constantinopolitano; itaque pro iusta causâ, vel pro dispensatione ponit Patriarchalem permissionem. Existimo hunc esse errorem Interpretis, quatenus dicit colligi ex sacris canonibus; nullum profectò legi, qui sic de Patriarcha Constantinopolitano statuat; sed Theodoros leges sæculi confundit plerumque cum sanctionibus Ecclesiæ: fortè alludit ad Justiniani constitutiones, quæ extant de residentia Prælatorum, *Novella 6. quando oporteat Episc. conversari, cap. 2.* ubi Episcopus ultra annum ab Episcopatu, ab eo expellitur, & alius in ejus locum subrogatur, nisi evocatus à Principe recesserit, vel causâ recessus coram superioribus probata, & approbata sit. Et *Novella 123. de SS. Episcop. cap. 9.* in qua Patriarchæ Constantinopolitani approbationis fit mentio, *l. omnem 43. C. de Episcop. & Cleric.* Quæ est Græca, & extat in libro Gothofredi ex versione Antonii Concii. Sic ergo statutum fuit in Synodo Antiochena; nam quod sancitur in *can. 17* qui refertur in *cap. 7. 92. dist.* non pertinet ad Episcopos non residentes, sed ad eos, qui postquam electi sunt, non proficiscuntur ad suum Episcopatum; de quo est etiam *canon 36. Apostolorum*, ubi contra Joan. Zonaram legendus est Balsamon. Sexta etiam Synodus in Trul. sub Justin. II. Imperatore, *can. 18.* sancit: *De Presbyteris, & aliis clericis, qui à titulis recesserunt propter barbaricam incursionem, ut eâ cessante iterum ad Ecclesias proprias accedant, ad quod per Episcopos compellantur; quod si facere renuerint, segregentur, donec respiciant.* Quæ pœna contra Episcopum, qui detinet clericum, statuitur, non verò loquitur canon de Episcopis, sed ad eos, & quoscunque Primates extendit Balsamon ibi. Dilectus cave-

tur in Concilio Meldensi *can. 5.* qui refertur ab Ivone Carnot, 5. p. *Decreti, cap. 190.* quem solum laudat Covar. *lib. 3. var. cap. 13. num. 9.* vel quia à Carranza & cæteris omiffus fuit, vel quia nullus est æquè idoneus ad probandum residentie obligationem in jure divino radicari. Verba sunt: *Ut Episcopi, qui plebes sibi concretas raro aut nunquam per seipfos visitant, iuxta ordinem Evangelicum, & Apostolicum, atque Ecclesiasticum, cum Dominus Ezechiel dicat (cap. 3.) speculatorem dedi te domus Israël, & audies ex ore meo verbum; ut annuncies eis ex me, &c. à comprovincialibus Episcopis acris corripiantur.* Hactenus PP. Ex quibus verbis apparet, censuisse à jure Evangelico provenire, propter injunctam curam pascendi, speculandi, & prædicandi. Sanè nullum aliud testimonium legi conformius Tridentino quàm hoc. Denique in 8. Synodo sub Basilio Imperatore, *can. 19.* Episcopus, Archiepiscopus, Metropolita, qui sub prætextu, vel ambitione prædicandi, & visitandi alias dioceses propriam derelinquit, ut sacrilegus reputatur, & deponitur in Concilio Arelat. *can. 13.* & in Magunt. *can. 25.* injungitur Episcopis obligatio, ut in Ecclesia conveniant omnibus diebus Dominicis, nisi infirmitate, aut iusta aliâ causâ detineantur; quo etiam fundatur obligatio residendi, Prosequuntur Salcedo *ubi supra*, Garanna in præfenti, *cap. 2.* qui facisfaciunt difficultatibus quæ in contrarium adduci solent.

11.
Residentia
probatur ex
jure civili.

Etiam jure civili in illa Gentilium vana religione sacerdotes omnino in falforum Deorum templis teneri residere, probatur ex Platone *lib. 6. de legibus.* & ex mente, sectaque Ulpiani suspicor *distans l. 2.* agere de Flamini Diali, qui Jovi sacra faciebat, Romaque excedere vetabatur. Pontifici verò Italiâ excedere non licebat, ut probat Gutherus de jure Pons. *cap. 13. & 14. lib. 1.* quamvis textum emendans de confugientibus ad asylum acceperit Revardus *lib. 1. var. cap. 6.* de ædituis, sive templorum custodibus, Cujacius *lib. 13. observ. cap. 29.* quem sequitur Pichardus in §. *final. Insti. de pœna remer. litig. num. 26.* Nec videtur discedere Gothofredus in præclara nota ibi, de *Monachis & Asceticis*: Accutius, & Hermogenianus in *l. Virricus 60. §. final. juncto Cajo in l. vel senectutem, 61. ff. de donat. inter.* propter sacerdotium adeptum retineri commodè non posse matrimonium dixere, ob impedimenta videlicet officii sacerdotis; & Paulus in *l. non distinguemus 32. §. sacerdotio, ff. de receptis*: Sacerdotio, inquit, obviente, videbimus an cogatur arbiter sententiam dicere. Id enim indulgetur honori personarum: faciunt lex penultima, *ff. de vacat. muner. lex aut 18. ff. de procurat.* & Seneca tradit *lib. de tranquillitate vita.* Quosdam, inquit, exilia uno loco tenent, quosdam sacerdotia. Unde Flamines Diales adstricti erant ad residendum in templo Idoli. Livius *lib. 5. ait*: Camillus dixit Flamini Diali: Noctem unam manere extra urbem nefas est. Et Cornelius Tacitus *lib. 3. annal.* Quando, inquit, de religionibus tractabatur, dilatum nuper responsum adversus servum Malunginensem Fla-

minem Dialem promissit Caesar, recitavitque decre-
tum Pontificum: Quoties valetudo adversa Fla-
minem Dialem incessisset, ut Pontificis Maximi ar-
bitrio, dum ne plus binotium abesset, dum ne die-
bus publicis sacrificii, non sepius, quamvis eundem
in annum, &c. Cicero Philip. 2. ait: L. Valerio
Flacco, P. Lucinio Crasso, Coss. bellum gerendum
erat cum Aristonice: rogatus Populus, quem id
bellum gerere placeret, Flaccum nominaverat. At
Crassus Consul, qui et Pontifex Maximus, Flacco
collega, Flamini Martiali multam dixit, si a sacris
discessisset. Flamen populum appellavit: us multam
remisit: Pontifici tamen Flaminem parere iussit.
Inde etiam foniari se catenis templo alliga-
tum esse, sacerdotem futurum demonstrat, ut
ait Artemidorus lib. 5. in illis verbis: *Visus est*
sibi quis ad firmamentum templi Neptuni catena
alligatus esse; factus est sacerdos Neptuni. Oportet
enim inseparabilem sacerdotem esse. Videndi
sunt Guetreta de legibus et armis num. 20. Cujac.
lib. 13. observ. cap. 29. Pichard. in 8. Inst. de pena
temeris. Panciroli in not. cap. 6. Hothom. de ru.
nup. cap. 29. Meril. 4. obs. cap. 6. Savar. ad Sidon.
lib. 8. epist. 8.

Jure nostro etiam Pontificio hæc regula ge-
neralis statuta reperitur: Omne beneficium re-
quirere residentiam, & beneficiarium debere
in eo residere, cap. singulari 1. 39. dist. cap. ad hoc 13,
de prebend. cum aliis supra adductis. Observan-
de autem sunt pro presenti materia Concilio-
rum phrasæ, qualis illa: *Qui clero adnexi sunt,*
qua utitur Concil. Carthag. 1. can. 5. aut illa
Concil. Nicen. 2. can. 15. *In una Ecclesia adfi-*
deant; significat enim continuam quandam, &
perpetuam residentiam: proinde non male
Duarenus residentiam, *assiduitatem* vocat lib. 2.
de sacris Eccles. ministr. cap. 5. quam vocem ex-
ponit Lantdmeter, lib. 2. de veteri mon. cap. 106.
Et adversus non residentes multiplex pœna
constituta est, & primò qui non residet perpetuo
in Ecclesia, tanquam desertor vel transfuga
punitur, cap. si quis presbyter 24. cum sequenti, &
can. si quis in clero 28. 7. q. 1. Sed prius monendus
est, & requirendus absens clericus, ut veniat,
etique curæ Ordinatio, ut moneatur, cap. ex parte
8. cap. ex tua 11. & cap. final. hoc tit. Monitio vero
sola sufficit, nec requiritur sollemnis citatio,
cap. ex parte 8. cap. qualiter 9. & cap. inter 10. &
cap. penult. hoc tit. Et quod dicitur in dicto cap.
ex tua, 11. tria citatione, vel trino programme,
vel edicto vocandum esse absentem, locum ha-
bercium ignoratur quo loco absens degat; quo
etiam casu vult Pontifex absentem post tri-
nam citationem vocatum expectari per sex
menses antequam beneficio spoliari possit.
Uitit verbo *spoliandi*, Pontifex in eo cap. & in
cap. final. hoc tit. quo Interpretes ostendi docent,
non esse tunc juris ordinem spectandum, quia
verbum *spoliandi*, habet juris executionem: spo-
liatur ergo ipso facto citra ullam causæ cogni-
tionem clericus absens, qui vocatus, & moni-
tus non revertitur; idèò verò monendus, &
vocandus est, quia vocatus iustas absentia cau-
sas allegare potest, quas si nullas allegaverit,
nec comparuerit, tanquam contumax privabi-
tur ipso facto beneficio: videndus Marinus lib. 1.
resol. cap. 307. Poterit etiam adversus eum pro-
cedi per viam depositionis, aut excommunicationis,
vel suspensionis, cap. 2. cap. ex tua, 11. S.
final. hoc tit. Item per subtractionem fructuum,

qui adjudicabuntur Ecclesiæ derelictæ; cap.
penult. hoc tit. fuisseque Ecclesiæ usum, & jus
Episcopos non residentes gravibus pœnis mul-
tare, constat ex processu D. Gregorii Magni
Pontif. Rom. relato à Gratiano in cap. perve-
nit 20. 7. q. 1. Pigmenium enim Malphitanæ
Ecclesiæ Antistitem in sua diocesi residere no-
lentem jubet per Anthemium Subdiaconum in
monasterio deputari, si post ipsius intermina-
tionem non resipuerit; cui sententiæ & ejus
acerbitati forsitan causam dedit malum exem-
plum quod inde ceteri Episcopi arripiebant,
quod indicant verba textus, ibi: *Quod videntes*
alii, nec ipsi in castro se retinent, sed ipsius exem-
plum sequentes, fors magis eligunt habitare. Est
hoc rescriptum in casu speciali, nec facile ad
exemplum trahendum, ex regula textus in l. 1. ff.
de constit. Princip. quate non in omnibus cir-
cumstantiis convenit, nec in sententia cum de-
positione Anastasii Cardinalis Presbyteri in
cap. 2. hoc tit. & Ragusinus Archiepiscopus ob
desertionem quadriennem privatus fuit Ec-
clesiâ ab Innocentio III. in cap. qualiter 9. hoc
tit. Ex quibus casibus, & aliis, quos suppedi-
tabunt annales ecclesiastici, colligemus Præla-
tos non residentes privatos fuisse suis Epitco-
patibus. Sed forsitan jure canonico tempus non
residentiæ arbitrarium erat Pontifici, immò &
ceteræ circumstantiæ non residendi ejus arbi-
trio reservabantur. Justinianus verò in Novellis
præcitatæ annum præscripsit, quo abessent:
addidit etiam D. Gregorius lib. 5. epist. 123. ut
similis desertor in monasterium penitentia
peragenda gratiâ detrudatur. Facit Concilium
Hispal. 2. can. 111. & notavit Lantdmeter lib. 2. de
veteri clero. cap. 106. Sunt tamen quidam casus,
in quibus clerici non residentes excusantur, aut
veniâ digni sunt, quos dabimus sequentibus com-
mentariis.

Quibus ita præcatis, manet probata præ-
sens assertio auctoritate juris divini, ecclesia-
stici, & civilis. Nec ratione destituitur; nam ratio deci-
juxta Aristotelem lib. 1. de repub. cap. 2. Pastoris
ratio labefactatur si suo muneri deficit; unde
apud Romanos fas non erat Præsidi provinciæ
egredi provinciam, nisi voti solvendi causâ, &
ea lege, ne abnotare ei liceret, teste Marciano
in l. illud 15. ff. de offic. Præsidi. Etiam apud eos
nec Tribuno plebis per unum diem abesse
Româ licuit: refert Diocastus lib. 37. Etiam
Gellius lib. 3. nocturnum, cap. 2. & Livius lib. 36.
narrant, non licuisse Senatoribus, quibus jus
sententiam dicendi in Senatu esset, & minori-
bus Magistratibus longius abire, quàm eo die
redire possent. Nec Prætori licuit urbe abesse
ultra decem dies, Cicero Philip. 2. Illustrat Ste-
phanus Garonius de Senator. lib. 1. tit. 4. cap. 8.
quæ omnia si in Magistratibus secularibus
procedunt, quanto magis in Prælatibus ecclesia-
sticis residentia personalis circa proprias oves
adhiberi debet. Illustrant Langleus lib. 13. se-
mestr. cap. 2. Barbosa lib. 2. iur. eccles. cap. 9.
nam sicut nauclerus clavum regere, & Dux
phalanges discernere, & milites strenuos ad
pugnâs seligere, nec Medicus medelam suffi-
cientem adhibere absentes valent; ita nec
Pastor spiritualis deserens proprium gregem.
Parochus enim personam gerit pastoris, juxta il-
lud Joannis cap. 21. vers. 15. *Pasce oves meas.* Ducem
etiam representat, cap. clericus 1. 21. dist. cap. præ-
cipimus,

capimus 24. 12. g. 1. Medicum item esse nemo negabit, cap. sacerdos 7. 3. q. 7. Judex denique est, dum solvit, & ligat, cap. quis dubitet 9, 96. dist. Igitur sicut illi à propriis ministeriis abesse non debent, ita nec Prælati Ecclesiæ deferere curam sibi commissam. Inde qui gregem deserit, non pastor, sed idolum dicitur à Zacharia cap. 11. vers. 17. ibi: O pastor! ô idolum derelinquens gregem! Facit argumentum deductum à militia terrestri ad celestem, à qua valet argumentum, cap. 1. de reuunt. Ignominiam enim militarem eorum qui à signis abfuerunt, etiam Barbari sub Romanis militantes horruerunt: dicebantur autem illi, qui abfuerant, infrequentes; & ob stipendium subtrahatum ere diruti. De his Sidonius in panegyrico ad Socerum.

Ibant pellita per Romula classica turme,
Ad nomen, currente Getâ; tunc ere vocari
Dirutus, opprobrium, non damnum Barbarus
horrens.

Damnatos eos quandoque missione ignominiosâ innotuit Plautus ibi:

Hunc pro infrequente milita militiâ domum.
Et nullo modo com meatu militibus concedebatur, nisi ex iustissimis causis: de quo com meatu, seu literis dimissoris agitur in titulo C. de com meatu, l. 1. 3. 12. § 14. ff. de re milit. l. 35. ult. ff. ex quib. caus. major. l. 2. §. ult. ad municip. l. 21. C. Theodos. de Quastor. & Pretor. l. ult. C. de erog. militar. annon. l. 5. C. de iurisdic. l. 21. C. de desertor. Plura Cujacius in l. 1. C. de com meatu. Steubec. in notis ad Vegetium lib. 7. cap. 19. Brissonius lib. 3. de verb. signif. Panciroli in not. Orient. cap. 36. Bulengerus de imperio lib. 5. cap. 4. Concinius lib. 2. success. cap. 21. § 22. Solozanus tom. 2. de iure Indiar. cap. 2. Volfangus Iarius lib. 6. de republ. Romana, cap. 5. fol. 645. Borell. de præf. Regis, cap. 32. Olvaldus 21.

Donel. cap. 5. lit. G. Igitur nec clerici militiam, cui adscripti sunt, deferere debent. Facit textus in cap. placuit 2. 21. q. 2. ibi; De desertorem clericum cingulo honoris atque ordinis sui exutum, conuenit in monasterium relegari.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa, cuius priori parti satisfactum manet in cap. 2. de translat. Episc. Secundæ verò parti facile respondetur, si animadvertamus, prædictam regulam, qui per alium 72. de reg. jur. in 6. limitari in his quæ requirunt seruitium personale actû, ut est residentia in beneficio, ubi parochus per se, non per alium sacramenta ministrare debet. Concilium Trident. sess. 7. cap. 3. ibi; Inferiora beneficia ecclesiastica, præsertim curam animarum habentia, personis dignis, & habitibus, & qua in loco residere, ac per ipsos curam ipsam exercere valent, &c. Probat latè Joan. Sanchez in select. 9. 47. num. 2. quia ubi personæ industria electa est, non potest ipse vices alii committere, l. seruis, in fine, ff. de statulib. Hermanus Pistor lib. 2. q. 32. Martinus Magerus de advocatia armata cap. 9. num. 105. Unde cum electa sit tempore institutionis industria personæ, ideo per alios, licet vicarios, ea ministrari non possunt, argumento textus in l. inter 31. ff. de solut. cap. is cui 12. de offic. deleg. in 6. junctis traditis à Solorzano tom. 2. lib. 2. de iure Indiarum, cap. 25. num. 17. Quatenus tamen parochi per se teneantur administrare sacramenta, & de conditionibus, ut ille dicatur personaliter residere, latè agunt Barbosa de offic. Parochi cap. 8. Hurtado de resid. parochor. resol. 3. In beneficiis verò simplicibus, etsi quis sit ad ejus titulum ordinatus, non potest Episcopus illum extra dioccesim morantem ad residendum compellere, Marinis lib. 1. resoluit. cap. 107.

CAPVT V.

Alex. III. (a) Eborac. Archiepiscopo.

FRaternalitati tuæ duximus (b) indulgendum, ut si clerici, qui in Ecclesiis tuæ jurisdictionis beneficium sunt adepti, ad aliquam dioccesim absque licentia, & assensu tuo morandi causâ transferint, liceat eos tibi beneficiis, quæ à te habent, spoliare, nisi fortè scholasticis disciplinis invigilauerint, aut rationabilem causam tibi ostenderit, quare reuerti non debeant. Præterea clericum alterius diocesis, absque (c) commendatitiis litteris sui Episcopi, nisi pro eo preces, aut mandatam Sedis Apostolicæ receperis, non debes recipere.

NOTÆ.

(a) Eboracens.] Ita restituenda est inscriptio hæc ex secunda collectione, ubi sub hoc tit. cap. 1. reperitur hic textus, ex qua etiam integram receibo. De Ecclesia Eboracensi nonnulla notavi in cap. 2. de rescript.

(b) Indulgendum.] Vel hæc verba accipienda sunt pro indulgentiam esse declaramus, ut in cap. est Christus 26. de iurejur. vel ut aliquid speciale huiusmodi indulgentia operetur, debent accipi, nullâ præmissâ monitione, ita ut licet aliàs debeat absens moneri, ut superiori commentario dixi, tamen cum morandi causâ parochi in aliam dioccesim se transferunt; cum eo factò animus

non residendi pateat, ideo non esse necessariam monitionem, ut in præfenti casu docetur.

(c) Commendatitiis.] Clericos vagos, & accephalos magno odio semper habuit Ecclesia. Concilium Mogunt. cap. 22. ibi: De clericis vagis, seu de acephalis, id est, de his, qui sunt sine capite, nec in seruitio Domini nostri, nec sub Episcopo, nec sub Abbate, sed sine canonica & regulari vita degentes; &c. præcipimus ut Episcopi sine ulla mora eos sub custodia distringant. Concilium Meldente can. 36. Aurel. 2. can. 13. ibi: Clerici, qui officium suum implere desierunt, aut vice sua ad Ecclesiam venire detrectant, loci sui dignitate priuentur. Et cap. placuit 2. 21. q. 2. cap. si forte 4. cap. si quis etiam 35. de consecrat. dist. 1. Concilium Carthag.